

॥ ॐ तत्सत् परमात्मने नमः ॥

पंचोत्तरीया—

दुकाणनो रासडो.

भाई हो भाईजध हो, या हो मित्र सुजन;
आ चोपडी परमार्थनी, भक्त न लेशो दान.

रयनार,

तापीशंकर नारणुण हवे. मु. आवणा.

छपावी प्रसिद्ध करनार,

भण्डीलाल नारणुण हवे. मु. आवणा.

श्री जैन विद्याविनः प्रेसभां शा. युनीलाल
अमभाभाईये छापो—अमदावाद.

आवृत्ति १ वी. सने १६१८. प्रत १०००.

किंमत इकत दोढ आनो.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાતી કોપીરાઇટ-સંગ્રહ

૭૯૩

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૧૧૩ વાર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ઈ. ૩૧૫૦ ૨૧૨૧૬૧

વિષય ૬૧૧૬

અથ શ્રી
દુકાળમાં પીડાતા પ્રાણીનો

રામંડો.

સરસ્વતિમાતાની સ્તુતિ.

રાગ—નમન કરુંછું.

સરસ્વતિ હે ભગવતિ, પ્રણમું તુને વારવાર;	
જીવ્યાહે તું વસવા મોરી, માત છો સહાયકાર.	સરસ્વ.
તું આધાર કવી રહેનાર, સ્મરણથી તું બેડો કરે પારમાં.	સરસ્વ.
આશથી નરમાશથી, કરું રંકે અંથનો પોકાર.	સરસ્વ.

શંકરની સ્તુતિ.

રાગ-કલ્યાણ.

શંકર જયહર સુખકર દીનેશ્વર વાર વાર છે પ્રણામ. ટેક. ૪
 રીદિ સીદિ સુદિ શુદિ કર્તિ પ્રભુ તું દેનાર,
 સૃષ્ટિમાં પ્રભુ તું વ્યાપનરિ જગત માયા તું રચનાર. વારવાર૦
 દીન જનના દયાળુ દાતા વીઘ્નો વીઘારી દો સુખસાતા,
 પામરપ્રાણી ગુણુ તુજ ગાતા માત તાત છે આપજ બ્રાતા. વાર૦
 રંકને રાય તું કરનાર રાયને તું કરે છે ખુવાર,
 શેઠ કરે વેઠ દુત અપાર એવા અદ્ભુત તારા વિચાર. વાર૦
 જગતમાં મેઘ વીન દુકાળ અન્ન વીન રંક મરશે ઠાર.
 તાપીશંકર કરે પોકાર તું આધાર હે કીરતાર.

ગાયન ૩ જી.

હે ભાઈ! હવે તો હૃદ થઈ છે, માટે જગીને જીએ તો
 ખરા.

રાગ-વારે ધા વીઠલા વેલો.

અરે હાય જગો વહેપારી, અનાજની થઈ મોઘવારીરે;
 ગાઈએ દાદ રંક પોકારીરે. એ ટેક.
 કામ આત્મા વીના દામ અમારી પાસે ન મળે પાઈ,
 અન્ન વીના અમો રંકની પીડા કાણુ મટાડે બાઈ,
 અરરર આ દુઃખ ભારી, કુડો કાળ નાખશે મારીરે. ગાઈએ૦

ચહેરમાં હશે રહેર બલે પણ, ગામડાના છે ભોગ;
માહેડા હતા તે મરી ગયા થયો નમાલા સાથે સંજોગ,
નમાલાએ નખોદવાળા, ઝખકે કાઈ વીર બહેપારીરે. ગાઇએ.

પ્રભુની આપેલી લક્ષ્મીજીને ખેડા શું તીજેરી દઈ,
આખર સામે ફાટેલ કપડુ આપશે સગો બાઈ,
સગી થશે કાજની બારી, સતી થઈ એ બળનારીરે ગાઇએ.

વીપત વખતની બીડ રંકની રીડ સુણે કાઈ,
અન્ન વીના અમો રંકને રડતાં આંસુ નાખે કોણુ લોઈ,
ખરે વીર એ જણનારી, મહીના પુતની બલીહારીરે. ગાઇએ.

ઝીણી દ્રષ્ટિથી ધ્યાન કરો તો આર્ય તણા અમો બાઈ,
સુખને દુઃખની વાદળી વારા ફરતી એમાં શું નવાઈ.
રાયને રંકની વારી, પ્રભુની લીલા ન્યારીરે. ગાઇએ.

ન્યારે ઉપરથી મેઘ ન આવ્યો ત્યારે જુરા અમ હાલ,
કટી કશી અમે ખેતી કરી ત્યારે તમો થયા ધણા ન્યાલ,
હવે જાલો ખાંચ અમારી, અન્ન આપી દ્યો ઉગારીરે. ગાઇએ.

જરને બાજરી રંકનું ખાણું તે તો મોઢુ હડુડાટ,
દાળ ચોખાની વાત ન કરવી તો ઘઉંમાં ઘસાય કેમ હાથ,
સ્વપ્ને ઘી ગોળ ન ભાળી, ધણી માથે દુઃખની ડાળીરે. ગાઇએ.

નાનાં અમારાં બાળકડાંને ખાવા ન મળે અન્ન,
 આંતરડી ટળવળે બીયારાંની જોયું ન જાયે રૂદન,
 પ્રભુ હવે હૃદની ખારી, વેગે ધાઓ વીહલ ધારીરે. ગાઇએ
 કાલાં કપાસની મોસમ વખતે લડાવતા બાળ લાડ,
 કર્મ કુટેલા કાળ ઘોઝારે અન્નની પડાવી રાડ,
 અરેરેરે અર્જ સ્વીકારી, જગો કાઈ અન્નભંડારીરે, ગાઇએ
 સમન્તુ મનુષ્ય સમજી લઈ ખેંચી લઇએ અપવાસ,
 નાનકડાં બાળ બચાં બીયારાં ખાવા સાર નાખે ત્રાસ;
 પાપી પેટે ગળજી વાળી, અમે રંક છીએ લાચારીરે. ગાઇએ
 પૈસાવાળાને ન્યુનતા નહિ તે બીજાના શ્વા છે ઉચાટ,
 માનો માનો શીખ શેડજી નહિતો ઉપર વસમી વાટ,
 કહે તાપીશંકર ખોખારી, માટે ભાતુ બાધો સંભારીરે. ગાઇએ

ગાયન ૪ થું.

મારા બેટાએ પંચોતેરીએ તો જે કરી છે તે માથે.

રાગ-બેડા બાઈ બુડતાં તારો.

પંચોતેરીએ પેશ પોકાડયારે, ગરીબોના બાર વગાડયારે
 થર થર કંપે કાયા ગરીબની અન્ન વીના કુટે પેટ,

કોળ ગયા દુકાળ વીલી ગયા પંચોતરીયાના હેઠ,
અરેરેરે ઠેઠથી પાડ્યારે.

ગરીબો

આજ આવે જુડો કાલે આવે આશામાં સુકાયાં બાળ,
કુવામાંથી કાશ કાઢે ત્યારે આટે આટે બાંડે ગાળ,
અરે માથે ઝાડ ઉગાડ્યારે

ગરીબો

દુનીયાં બધી ડોલવા લાગી રંક પાડે પોકાર,
મહુજાની બળા મોંકાણુ મંડાણી પશુ તાવે કરી દીધા કાર,
સ્વર્ગમાં કૈક નસાડ્યારે.

ગરીબો

પ્લેગનો વારો ઉતર્યો ત્યારે તાવે કર્યો વીચાર,
બાકીના જે રહી ગયા તેને 'હોંચાકુ' યમદાર,
વાંઝીયાના વીર ખસેડ્યારે.

ગરીબો

પગલા નીચે મોત લમે છે રાખતા નથી બીક,
આખર જાયે મોઢવારીની અન્નની આવે છે હીક,
જુડે કાળે ખુખ રંજડ્યારે.

ગરીબો

એક ઘડી જાય રંકને માથે જાણ્યે ગયા બાર માસ,
તાપીશંકર કહે વીર કાઈ જાગે તેને ઘણી સાહ્યાસ,
અપવાશી બાળ ઉઠાડ્યારે.

ગરીબો

(૮)

ગાયન પ મું.

તમે એમ ન જાણશો કે અમે ઠીંચણ સમાન પાણીમાં
છીએ.

રાગ—સોરઠ.

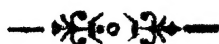
દ રીયામાં અધવચ કોણુ બચાવે પ્રભુ ગરીબનીવાજ,
વે ગે આવો વીઠલ ધારી અન્નપુર્ણાએ કરી સાઠમારી,
તા રો કે કુખાડો અમને તહારે હાથે પ્રભુ લાજ. દરીયા૦

પી ડા રોગ છે ભુખની અમને શર્મ આવે છે હે પ્રભુ તમને
સં ભારીએ તુને હરદમ પ્રભુજી ઘણી ઘણી ખંમ્માજ,
કે લંકે લાગશે ભક્તિ માંથે ભજશે કોણુ તુને સીર સાટે,
રે ક્ષા રંકની પ્રભુ તમે કરજો જુરી વખતે શીરતાજ. દરીયા૦

(સાખી)

ના મ નીશદીન પ્રભુ તણું, ગાર્ધએ ઉડી પ્રભાત,
રે હીએ મસ્તક નામીને, ધન્ય એા ધરણી માત.
છુ સમજુ ખાળક પ્રભુ તહારા બીડ પડે ભક્તિ કરનારા;
જી વાડો કે મારો હરીવર રંકને આપો અનાજ. હરીયા૦

ગાયન ૧ કું.

(અરે તારાં છાજ્યાં લઉં રે મેડેલા.)

રાગ—એક સરસ વાત સમજાવું રે.

હડહડતો માથે ગાળ્યોરે, કાળ કુડો જુડો, કાળ કુડો.
 ક્યાં મેહિનો જઈ ખીરાળ્યોરે. કાળ કુડો.
 આ ઉલટસુલટનું ટાંણું, મા જમી જાય પુત્રનું બાણું,
 ખુટયું નીર્ધનનું અજ ખાણુંરે. કાળ કુડો.
 રંક અજ વીન કળકળતા, મોં રાતા હૃદયમાં બડકા,
 અગ્નિ વીન નીર્ધન બળતારે. કાળ કુડો.
 કાઈ વીર પૃથ્વી પર થાવો, રત્ન કુખ માત દીપાવો;
 અજ વીન મરતાંને બચાવોરે. કાળ કુડો.
 જરા બેઠી ઇજત ભાઈ, કરે કાણુ યાહોમ નવાઈ;
 તાપીશાંકરે અજ આ ગાઇએરે. કાળ કુડો.

ગાયન ૭ મું.

એ જીવાનો આ ફીટન પહોરામાં શું હાવ હાવ હાવ કરી
 રહ્યા છા.

રાગ—અરે રે આળ્યો કુડો કાળ.

અરે આ ફીટન પોરો જાય ચેતો સૌ શેડીઆરે,
 કરોને કાઈ પરમારથનો ઉપાય મરીશું રંક વેડીઆરે;

કહેશે રાત્રી ભેગા બેસી કર્યું ખુબ ગુલતાન,
 પ્રભાતમાં ઓચીંતી સુણીએ મ્હોટી પોક ભુમરાન,
 ભાઈનાં સુતાં બળે સમશાન. અરે આ૦

બાગ બગીચા ગાદી તકીએ ઉડાવો એશારામ,
 ત્યાં પોપાબાઈ રાજ્ય ન સમજો ન્યાયમંદીર છે ધામ.
 પુન્ય પાપનું પુછેત્તમામ. અરે આ૦

કોપ કર્યો અન્ન દેવે રંક પર તે વીન હોયજ આમ,
 મ્હેર કરો કોઈ અન્ન તણી તો કરગરી કરીએ સલામ,
 અરે રે વીર બીડો કોઈ હામ. અરે આ૦

ધણા પજા હશે કાળ ભલે પણ આવી ન્હોતી મોંઘવાર
 તાપીશંકરના આર્ય બ્રાતાઓ રંકનો કરજો વીચાર,
 બીચારાં અન્ન વીન મરશે ઠાર અરે આ૦

ગાયન ૮ મું.

વોય માણુ' આ લહાળા લઈ દહ શેરના રોટલા બાંધી
 કુવે પડવું કે હવાડ.

રાગ—શંકર વસે રે કૈલાસમાં.

સુણે પક્ષીનો પોકારરે, પક્ષી બેઠાં બધાં વીચારમાં,
 બચા કરે ચીંચીકારરે કણ વીન મુખ ફાડયું છે સવારમાં—એ ટેક.

- કોમ ખાજના ખાર વાગીઆરે તેતર કુટે છે પેટ,
મેના પોપટજી થરથરે ચારો ખુટયો સૌ ખેતરે. પક્ષી૦
- મોર બપૈયા ખીહામણારે નાંખે ટલિકા પર ટલિક,
વાંદરા ઝાડ પર જોઈ રહ્યા કરશું ક્યાં જઈને હુક રે. પક્ષી૦
- હોલો હોલી ખીચારાં હડમડેરે, સમળી પહોંચી ગધ ગગન;
કાયલના સાદ તો ખેશી ગયા નથી કણ આખા વનરે. પક્ષી૦
- ચકલો ચકલી ચરે ડાટમાંરે કરી બગલાએ ભુમ,
નદીયું ને નાળાં સુકાઈ ગયાં, અરેરે થશું બધાં ગુમરે, પક્ષી૦
- કાખેર ને કુકડા કળકળેરે ખબુતર મુંઝાય,
ખીસકોલી ખરેડાટમાં ઘડેડાટ ધુડ થાયરે. પક્ષી૦
- કાડીબાઈ પેઠાં કાડીએરે લેવા ચોખાનો કણ,
અરેરે આ તો આંટો પડ્યો, કુડાં પુર્વનાં આ રણુરે. પક્ષી૦
- કુવે કાંઠે સીમ ખેતરેરે જઈએ વાડીયુંની માંય,
ગલોલ લઈ હુડો હુડો કરે અબોલ જીવ પર ધાયરે. પક્ષી૦
- પશુ પક્ષીને ત્રાસ અન્નનોરે કરો પંખીનો ઇલાજ.
સર્વ પ્રાણીનું દુઃખ ગાય છે તાપીશંકર મહારાજરે. પક્ષી૦

(૧૨)

ગાયન ૬ મું.

અરે તારું જાય, પૈસા ત્હારીજ મોંકાણુ છેકને છુંડા.
રાગ—હાય માતા.

હાય પૈસા વોય પૈસા.

પૈસા અજબ તું ખલીહાર, હોય કંજુસ ત્યાં બંડાર.	હાય૦
પૈસા સઘળો ચલાવે સંસાર, પૈસા વીના વાઢા ફરનાર.	હાય૦
પૈસાવાળાને આજકાલ માન, હોય ગાંડો થેલો કે નાદાન.	હાય૦
પૈસા વીના રંક છે હેરાન, હોય અકલ પણ ન લે ધ્યાન.	હાય૦
પૈસા પેસાડે ધરમાં નાર, હોય નાનો કે ખુટો તૈયાર.	હાય૦
પૈસા પૈસા જ્યાં ને ત્યાં પૈસા, પૈસા હોય તો કહેવાય બધ શા.	હોય૦

—ૐ૨૦ૐ૩—

ગાયન ૧૦ મું

(જુઓ મારો બેટો નવો પક્ષીત જગ્યો.)

રાગ—ધ્યારી વાતો કરોને ખસ ધ્યારની.

આતે તાવ ગણાય કે ટુંટીયું, આખી સૃષ્ટિમાં ક્યાંથી વળગ્યું ભુતીયું;
હોય મનુષ્ય બલે મજબુતીયું, હરતું ફરતું ડરતું ખીચાઈ સુતીયું. આતે૦
મળમાં અહાર ચેન અકસ્માત જાગે, માઈ બેટું આ દુઃખ જોઈ પગ ભાગે.
ધેરા ધેર ધેર ગામો ગામ ફીટું, વૈદ ડોકતરની તીજેરી છુટીયું. આતે૦

સાળે સમાણે મનુષ્ય બાળાએ હાથમાં,
 ખડી પછીની વાત સુણીએ બીજા તાલમાં;
 રામ બોલો બાઈ રામ કહી કુટીયું,
 તાપીશંકર કહે જીવનું એ કુટીયું.

આતે.

— ❧ ❧ ❧ —

ભજન ૧૧ મું.

રાગ પનીયાં ભરત.

તારું મારું નકર પ્રાણી બહે દીન રહેવુંરે (૨) એ ટેક.
 પીધો નહિ કદી હરી રસ પ્યાલો, વૃથા દીન ગુમાયો ઠાલો;
 સંભારતાં શ્રીહરી જ્ઞાલો, બેસે નહિ પૈ દેવુંરે. તારું.
 કર્યું ભેગું ભોગવવા સારું, એમાં શું ત્હારું વળનારું;
 રહ્યો મુમત ત્યાં છે અંધારું, વારે વારે શું કહેવુંરે. તારું.
 નામ ઉચરવા જગપતિ માટે, દેહ ધર્યો તેં ઢાલને સાટે;
 રહીશ પછાડી કળા સપાટે, સમજ લેવુંરે. તારું.
 જપાર્યુ આવશે તુજ આણું, પ્રભુ દરબારે જવાનું ટાણું;
 જીવ્યો તે ન જીવ્યો જાણું, સ્વપ્ન જેવુંરે. તારું.
 ફરીયાના મોજની ઝાળ્યું, તેની પેડે આ છે અજગાળુ;
 વેગે ધાળે પરમકૃપાળુ, દુઃખ ક્યાં સુધી સહેવુંરે. તારું.

— ❧ ❧ ❧ —

કોહરો.

જુલ ચુક અંદર હશે, નથી પીંગળ મુજ યાન;
 બે ચોપડી લણતર લણ્યો, કુદરત દેછે સાન.
 કવી મુને નહિ ધારશો, કવી તણે હું દાસ;
 નથી ઉપાશક દેવનો, નમાલો હું છું ખાસ.

ૐ શાન્તિ ! શાન્તિ !! શાન્તિ !!! ભવન્તુ.

